

<https://doi.org/10.15407/socium2022.02.134>
УДК: 141(44)(092)

Creative Commons Attribution 4.0 International

Сердечна Л.В., канд. наук держ. упр., незалежний експерт, Київ, Україна, email: lvserdechna@gmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4311-3596>

ЖІЛЬБЕР ДЮРАН: ФІЛОСОФ І ГЕРОЙ

Досліджено та систематизовано бібліографічні дані щодо біографії, життєвого шляху та наукової діяльності сучасного французького вченого Ж. Дюрана, зосереджено увагу на видатній персоналії сучасної соціологічної науки, зокрема соціології уявного. З огляду на дослідження інформаційних джерел, переважно електронних ресурсів університетів, організацій, фундатором або членом яких був зокрема Ж. Дюран, французької Асоціації друзів Жільбера Дюрана, міжнародного інтелектуального співтовариства “Еранос” тощо, складено життєпис вченого, зроблено огляд його наукової діяльності та наукових праць. Книги, монографії, статті Ж. Дюрана популярні не тільки в науковому середовищі, вони вже понад шістьдесят років перекладаються на різні мови та видаються в різних країнах світу, поширюються електронні видання його праць, їх популярність у контексті сучасних трансформацій зростає, розширюється коло дослідників і послідовників. Зокрема, у 2021 р. за ініціативою та безпосередньою участю Української школи архетипіки в Україні здійснено переклад і видання його фундаментальної праці “Антропологічні структури уявного” українською мовою. Українська наукова спільнота активно долучилась до міжнародних заходів з нагоди 100-річного ювілею вченого у 2021 р., які стали не тільки даниною поваги великому французькому мислителю, але й внеском у подальший розвиток і популяризацію його ідей в Україні.

Ключові слова: Жільбер Дюран, біографія, наукова діяльність, наукова творчість, концепція уяви, імажінер Дюрана.

Serdechna L.V., PhD. (Public administration), independent researcher, Kyiv, Ukraine, email: lvserdechna@gmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4311-3596>

GILBERT DURAND: PHILOSOPHER AND HERO

The paper dwells upon the study and systematization of bibliographic data on the biography, life path and scientific activity of the modern French scientist Gilbert Durand. The author focuses on the outstanding personality of modern sociological science, particularly the sociology of the imaginary. Based on the study of information sources, mainly electronic resources of universities, and organizations, the founder or member of which was G. Durand, including French Association of Friends of Gilbert Durand international intellectual partnership “Eranos”, the author drawn up the biography of the scientist, provided a review of his academic activity and scientific works. Books, monographs, and articles by Durand have been popular not only in the scientific environment but for over sixty years they are translated into different languages and published in different countries of the world. The electronic publications of his works are shared, their popularity in the context of modern transformations is growing, circle of researchers and followers is expanding. In 2021, on the initiative and direct participation of the Ukrainian School of Archetypes (USHA), a Ukrainian translation and publication of his fundamental work “Anthropological Structures of Imaginary” were made in Ukraine. The Ukrainian scientific community actively participated in international events on the 100th

© Сердечна Л.В., 2022

anniversary of the scientist in 2021, as it has become not only a tribute to the great French thinker but also a contribution to the further development and popularization of his ideas in Ukraine.

Keywords: *Gilbert Durand, biography, scientific activity, scientific creativity, the concept of imagination, Durand's imaginaire.*

*Де є якісь твори, там історик просто не може
не поєднати їх із життям їхнього творця
як дві нерозривні половини якогось живого цілого
Г. Гессе*

Вперше звернулася до дюранівської концепції уявного шість років тому і з того часу стала прихильником дюрандизму. Термін “дюрандизм” запозичений з матеріалу про симпозіум на тему уявного та нейронаук, який відбувся в травні 2021 р. в Університеті Савойя-Монблан (м. Шамбері, Франція), співзасновником якого був і сам Ж. Дюран. Шамбері – це місто в департаменті Савойя в Південних Альпах на сході Франції, де 01.05.1921 р. народився Ж. Дюран. У зазначеному матеріалі під дюрандизмом розуміється розроблена Ж. Дюраном у 60-х роках ХХ ст. складна трансдисциплінарна глобальна концепція уявного, заснована на лінгвістичному міфі та візуальних мовах, “образний структуралізм”, у якому значення зображень також було питанням символізації¹.

Ж. Дюраном засновано новий напрям наукових пошуків, який увійшов до історії гуманістики під назвою Нова антропологія й активно розвивається в сучасній науці [1, с. 89].

За останні роки активно зростає інтерес до творчості Ж. Дюрана в Україні. Про це свідчить активізація наукових досліджень і публікацій українських вчених, які ґрунтуються на його концепції уявного. Відбуваються тематичні наукові заходи, зокрема Українська школа архетипіки (УША) до 100-річчя з дня народження вченого 05.05.2021 р. провела франко-український форум архетипіки “Уявне, архетипи і публічне управління”. Треба зауважити, що УША – це відкрите за своїми ідеями та складом учасників наукове об’єднання представників різних галузей науки, які з позицій архетипів колективного несвідомого розглядають актуальні проблеми та процеси, що відбуваються в сучасному українському соціумі. Школа з 2017 р. співпрацює з представниками французької школи архетипіки – Центром дослідження сучасного і повсякденного життя та лабораторією соціології університету Монпельє-3 імені Поля Валері, одним із засновників яких є учень Ж. Дюрана М. Маффесолі. Спільно з М. Маффесолі УША виступила співорганізатором міжнародних наукових конференцій на тему архетипіки у 2018–2019 рр. у Монпельє та Паржі. Більш докладна інформація про УША розміщена на офіційному сайті об’єднання².

¹ On-line international conference: Gilbert Durand, the imaginary and neurosciences. Université Savoie Mont Blanc. URL: <https://www.univ-smb.fr/en/evenement/en-ligne-colloque-international-gilbert-durand-limaginaire-et-les-neurosciences/>

² Українська школа архетипіки: URL: <https://usarch.org/#/>

Водночас в україномовному науково-інформаційному просторі можна знайти досить обмежені відомості про цього видатного французького мислителя ХХ ст., філософа, соціолога, антрополога, релігієзнавця, дослідника форм і функцій уяви в культурі Нового часу.

З огляду на це, **мета статті** – дослідити та систематизувати бібліографічні дані щодо біографії, життєвого шляху та наукової діяльності сучасного французького вченого Ж. Дюрана, акцентувати увагу на видатній персоналії сучасної соціологічної науки, зокрема соціології уявного за допомогою біографічного методу дослідження.

Щодо історичних джерел і достовірних відомостей про життя Ж. Дюрана, то їх обсяг є досить обмеженим не тільки в україномовному інформаційному просторі, але й на запити в інтернеті французькою, англійською та іспанською мовами. Життя цього видатного сучасного французького вченого стало легендою завдяки його особистій мужності та імажінеру.

У 2013 р. у Франції заснована Асоціація друзів Жільбера Дюрана. Офіс організації розміщено в історичному місці в департаменті Верхня Савойя у регіоні Овернь-Рона-Альпи. Це регіон, в якому народився Ж. Дюран. Саме на офіційному сайті Асоціації друзів Жільбера Дюрана розміщено найбільш детальну інформацію за темою цього дослідження, до якої далі звертатимемося найчастіше³. Згідно з Уставом, Асоціація друзів Жільбера Дюрана ставить за мету, зокрема зібрати разом друзів, колег, учнів, співробітників Ж. Дюрана, щоб засвідчити цю людину через спогади, документи, данину поваги тощо.

Нині Асоціацію друзів Жільбера Дюрана очолює Чаоін Дюран-Сан. Чаоін – колишня професор Уханського університету (Китай), доктор філологічних наук (Франція), має диплом спеціалізації з Відродження Женевського університету (Швейцарія), автор робіт за темою імажінера, а також публікацій з китайського символізму. Завдяки її особистій участі зібрано та ситематизовано документи, публікації та інші матеріали, що пов'язані з життям і діяльністю Ж. Дюрана.

Життєпис вченого, викладений на сайті Асоціації друзів Жільбера Дюрана, починається з того, що він “є одночасно героєм Опору (1940–1944 рр.) та одним з найвидатніших мислителів ХХ ст.”⁴. Саме терміни “герой” і “філософ” найточніше характеризують Ж. Дюрана. Тема героя зайняла також гідне місце і в його науковій творчості, героїчна група архетипів – одна з трьох, що складають повноту імажінера. Саме це визначило і назву статті. Все життя героя цього дослідження свідчить про “подвійну досконалість, інтелектуальну та людську: людина, яка укорінилась у своїй рідній Савойї, але має міжнародний вплив”⁵.

За основу життєпису взято матеріали із сайту Асоціації друзів Жільбера Дюрана та деталізовано за допомогою інших джерел.

³ Association des amis de Gilbert Durand. URL: <https://amisgilbertdurand.com/>

⁴ Gilbert Durand (1921–2012). Association des amis de Gilbert Durand. URL: <https://amisgilbertdurand.com/biographie/>

⁵ Там само.

Ж. Дюран народився 01.05.1921 р. у м. Шамбері. За даними Британської енциклопедії, це столиця департаменту Савойя, регіону Овернь-Рона-Альпи, Південно-Східної Франції, розташована у живописній долині Лейс між масивами Бож і Ла-Гранд-Шартрез, на північний схід від Гренобля, в університеті якого в свій час працював Ж. Дюран. Шамбері – важливий адміністративний, індустріальний і комерційний центр, стратегічно розташований біля воріт до основних альпійських курортів і прилеглих до споріднених комунікаційних артерій. Водночас це університетське місто, а з 1970 р. – головне місце Університету Савойя-Монблан⁶. Ж. Дюран був одним з його фундаторів.

У 1940–1944 рр. Ж. Дюран був учасником Руху Опору у Франції. На сайті Асоціації друзів Жільбера Дюрана у біографії зазначено, що він – колишній командир Бек і “Душа савойського опору”⁷. Його дії принесли йому численні нагороди. Згідно з описом біографічних документів Ж. Дюрана про військову кар’єру та нагороди, який склала Чаоін Дюран-Сан⁸, він був керівником відділу мережі “Галія-Касанга”, капітаном 1-го рангу. Отримав нагороди: Воєнний хрест 1939–1945 (Пальми), медаль французького Опору (Розетта), Хрест волонтерських служб у Вільній Франції, медаль за депортацію та інтернування, кавалер ордена Почесного легіону (титул Опору), кавалер ордена “За заслуги перед Італійською Республікою” (Італійський Почесний легіон), офіцер ордена “За заслуги перед Італійською Республікою” (Італійський Почесний легіон), офіцер ордена Почесного легіону, лицар Академічних пальм, офіцер Академічних пальм, командор Академічних пальм, командор ордена Почесного легіону. Також Ж. Дюран був пенсіонером війни по інвалідності.

До цього слід додати важливу сторінку з його біографії у ті часи, що розміщена на офіційному сайті організації “Яд Вашем” – Ізраїльського інституту катастрофи та героїзму національного меморіалу Катастрофи та Героїзму, вшанування пам’яті жертв і героїв Голокосту. Це зворушливі, проте скрупульозно вивчені спеціальною комісією документи та свідчення тих, хто вцілів, про мужність і безкорисну допомогу молодого чоловіка Ж. Дюрана, який був достойним сином Франції та справжнім героєм.

Як свідчать документи, під час війни Ж. Дюран керував підпільною мережею Галлії, яка була пов’язана з французькими внутрішніми силами у Шамбері (Савойя). Під своїм бойовим ім’ям командира Бека він керував у тому числі службою з виготовлення фальшивих документів, що засвідчують особу. З 1942 р. до червня 1943 р. з власної ініціативи та всупереч інструкціям мережі за його безпосереднім керуванням виготовлено понад 60 фальшивих посвідчень особи євреїв.

Через мережу тимчасового житла він також організував притулок для переслідуваних євреїв, а також прийомні сім’ї приблизно для 15 єврейських дітей, довірених йому паном Гроллмундом, представником Французької єврейської ради у Шамбері.

З власної ініціативи Ж. Дюран надав фальшиві документи та притулок єврейській парі Рейнхарес, їхньому синові Дідьє та його сестрі, які втекли з Парижу. Завдяки тур-

⁶ Chambéry France. URL: <https://www.britannica.com/place/Chambery>

⁷ Gilbert Durand (1921–2012).

⁸ Association des amis de Gilbert Durand.

боті Ж. Дюрана батьки та сестра Дідьє були доставлені до Прессена, ізольованого села в Ізері. Він організував виготовлення фальшивих документів для Дідьє та влаштував його на робоче місце “Компаньйон де Франс” у районі Дром. Проте центр був засуджений, і багато прийнятих ним євреїв змушені були розсіятися. Дідьє опинився у Сіллансі, де фермер найняв його працювати до кінця війни. Вся його сім'я вижила завдяки хоробрості Ж. Дюрана.

Виявлений і заарештований гестапо Ж. Дюран зазнавав тортур протягом кількох тижнів і був ув'язнений на вісім місяців, але так і не зломився. Його дії в Опорі принесли йому багато нагород. А 13.08.2000 р. “Яд Вашем” удостоїв Ж. Дюрана почесного звання “Праведник народів світу”. Визнані отримують іменну медаль і Почесну грамоту, а їхні імена увічнюють у “Яд Вашем” на Горі Пам'яті в Єрусалимі⁹.

У Шамбері 31.03.2007 р. Ж. Дюран отримав титул командора Почесного легіону. За вибором і бажанням самого Ж. Дюрана, орден йому вручив від імені Президента Франції герой і лідер французького Опору Р. Обрак.

Після війни Ж. Дюран у 1947 р. здобув ступінь агреже з філософії. Агреже – це вчений ступінь у Франції, що дає право на викладання в ліцеях і на факультетах університетів. У 1947–1956 рр. викладав філософію в ліцеї для хлопчиків Шамбері. Після захисту дисертації працював асистентом, пізніше директором університетського коледжу Шамбері, професором соціології та культурної антропології в Університеті Шамбері, у 1962–1984 рр. – професором соціології та антропології в Університеті Гренобль II.

Ж. Дюран був учнем Г. Башляра, А. Корбена, М. Еліаде і Р. Бастида та вчителем М. Маффесолі. Серед учнів Ж. Дюрана досить багато відомих вчених не тільки з Франції, коло його послідовників і дослідників наукової спадщини в світі стрімко розширюється.

У 1959 р. Ж. Дюран захистив докторську дисертацію в Університеті Сорбонни, а у 1960 р. вийшла перша його книга – вражаюча праця обсягом понад п'ятьсот сторінок “Антропологічні структури уявного: вступ до загальної архетипології”, що стала базовою роботою, в якій він сформулював свої наукові погляди. Це була нова дюранівська антропологія, книга популярна вже понад шістдесят років, вона багаторазово видавалась і продовжує видаватися в різних країнах різними мовами, до цього часу залишається актуальною не тільки у колі вчених самих різних галузей науки, але й стала майже бестселером для широкого кола читачів.

На відміну від класичної логоцентричної філософії, де в просторі логосу місце уяви є другорядним, за Ж. Дюраном, уява – первинна, саме вона в процесі своєї роботи створює внутрішній вимір суб'єкта й об'єктів зовнішнього світу. Згідно з гіпотезою Ж. Дюрана, імажінер – це єдине, що існує. “Наш світ” (“наш” означає причетний до суб'єкта, а “світ” – сукупність об'єктів) є результатом вільної гри уяви. Особова онтологія імажінера ґрунтується на тезі: єдине, що є, що існує – це “проміжне”. Ж. Дюран ввів поняття “траект” (самостійний феномен, що перебуває між суб'єктом і об'єктом),

⁹ Durand Gilbert. The Righteous Among the Nations Database. URL: https://righteous.yadvashem.org/?searchType=righteous_only&language=en&itemId=4014695&ind=NaN

а також три антропологічні типи (діурн, драматичний і містичний ноктюрн), які відображають глибинну несвідому реакцію індивіда на смерть і зумовлюють поведінку в суспільстві.

Застосування концепції траекта в соціології представляє соціум як узагальнюючий соціальний траект. Щодо психоаналізу, то концепт траекту представляє людину як траект колективного несвідомого. В обох ситуаціях чи то соціальна, чи то психологічна людина є функцією від чогось іншого, ніж вона сама, функцією від того, що само по собі не виявляється і залишається потенційним, допоки не актуалізується людиною. Тому траект у Ж. Дюрана антропологічний, що має на увазі позиціонування між суб'єктом і об'єктом, центральним і периферійним, раціональним і емоційним, внутрішнім і зовнішнім.

Міфос є змістом імажінера. Зміст уявного Ж. Дюран поділяє на три великі групи міфів, архетипів, символів і сюжетів та на два режими (денний – “діурн” і нічний – “ноктюрн”). Три групи – це героїчні, драматичні та містичні міфи. Міфос у Ж. Дюрана – це структурована сукупність архетипів і символів, що відображає властивості яви, які притаманні їй від самого початку.

У 1966 р. Ж. Дюран разом з Л. Сельє та П. Дешамом заснував у Шамбері перший Центр досліджень уявного. Згідно з інформацією з офіційного сайту Центру досліджень уявного, він має на меті об'єднати дослідження образів, символів і соціального уявного в різних наукових дисциплінах у галузі наук про життя людини та культури¹⁰. Центр досліджень уявного входить до складу Французького національного центру наукових досліджень, який є державною установою, що охоплює всі наукові дисципліни. Це найбільша в Європі фундаментальна наукова агенція, яка має близько шістдесят лабораторій по всьому світу (у Бельгії, Бразилії, Канаді, Південній Кореї, Іспанії, Італії, Мексиці, Польщі, Португалії, Румунії тощо). Інформація щодо Французького національного центру наукових досліджень запозичена із сайту новин цієї установи¹¹.

Великий внесок у розвиток його теорії зробили учні та послідовники Ж. Дюрана. Створено мережу університетських центрів і лабораторій, які системно розвивали соціологію уявного або глибинну соціологію, верифікували її методи, збирали й аналізували масиви соціологічних і психоаналітичних даних. Більшість центрів послідовників Ж. Дюрана називаються Центрами досліджень уявного. Нині їх налічується понад 60 у різних країнах: Франції, Італії, Португалії, Іспанії, Румунії, Бельгії, Греції, Бразилії, Мексиці, США, Канаді тощо. З 2002 р. активним учасником таких досліджень стала група науковців з України, які згодом заснували Українську школу архетипіки.

Таким чином, Ж. Дюран певний час був віцепрезидентом Університету Св. Іоанна в Єрусалимі (l'Université Saint Jean de Jérusalem)¹². На офіційному сайті проєктів французького філософа А. Корбена розміщено інформацію про цей заклад, де зазначено,

¹⁰ Centre de recherche sur l'imaginaire de Grenoble <https://tel.archives-ouvertes.fr/CRI-GRENOBLE#:~:text=Cr%C3%A9%C3%A9%20en%201966%2C%20le%20Centre,homme%20et%20de%20la%20culture>

¹¹ What is the CNRS? *CNRS News*. URL: <https://news.cnrs.fr/what-cnrs>

¹² Gilbert Durand (1921–2012).

що А. Корбен і група його колег (зокрема, Ж. Дюран і А. Февр) у 1974 р. заснували Єрусалимський університет Св. Іоанна: Міжнародний центр порівняльних духовних досліджень. Ця організація діяла до 1988 р. і видала 14 томів праць¹³.

Ж. Дюран був членом Академії філософії Ірану, почесним доктором Нового Лісабонського університету (Португалія), а також є одним із співзасновників Університету Савойя-Монблан, який засновано у 1979 р.

У 1988 р. Ж. Дюран спільно зі своїм учнем М. Маффесолі заснував журнал з гуманітарних і соціальних наук “Les Cahiers de L’imaginaire”, який користується великою популярністю і сьогодні. Щорічні випуски часопису виходять у традиційному друкованому оформленні, а також в електронному. На сайті розміщено архів публікацій. У журналі публікуються як роботи молодих дослідників, так і тексти визнаних мислителів (зокрема, З. Баумана, Ф. Ферраротті, Р. Кайуа, Е. Кляйна, Е. Морена).

Згідно з інформацією на сайті видання, нині М. Маффесолі є президентом журналу.

М. Маффесолі – почесний професор Сорбонни, почесний член Університету Франції, нині є почесним доктором кількох університетів. Серед його останніх робіт: “Порядок речей” (2014 р.), “Франція вузька” (2015 р.) та “Слово мовчання” (2016 р.)¹⁴. З 2017 р. професор М. Маффесолі співпрацює з українськими вченими та має спільні проекти з УША, за ініціативи якої у 2018 р. вийшло українське видання однієї з найпопулярніших праць М. Маффесолі “Час племен: занепад індивідуалізму у постмодерному суспільстві” [2].

Учні та послідовники Ж. Дюрана зробили вагомий внесок у розвиток його теорії в різних галузях науки. Зокрема, в сфері прикладної психіатрії та психології ефективність теорій Ж. Дюрана продемонстрував у результаті декількох десятиліть клінічних досліджень професор І. Дюран, що розробив на підставі концепцій соціології уявного тест на архетипи з дев’яти пунктів, який набув широкого поширення в психології та клінічній діагностиці. Професор І. Дюран став одним з фундаторів Асоціації друзів Жільбера Дюрана, наразі він входить до складу керівного офісу організації.

Окремою сторінкою особистої та наукової біографії Ж. Дюрана стало членство у міжнародному інтелектуальному співтоваристві “Еранос” (Швейцарія). Інформацію про історію та діяльність організації, участь у ній Ж. Дюрана взято як з офіційного сайту “Еранос”¹⁵, так і з тематичної сторінки на сайті Асоціації друзів Жільбера Дюрана¹⁶.

“Еранос”, що в перекладі з грецької означає трапеза у складчину, був проектом О. Фрьюбе-Каптейн (1881–1962 рр.) – британської меценатки, дослідниці архетипів і прихильниці методу К.Г. Юнга. Для щорічних зібрань вчених різних дисциплін фун-

¹³ The legacy of Henry Corbin. URL: <http://henrycorbinproject.blogspot.com/2008/12/cahiers-de-luniversit-saint-jean-de.html>

¹⁴ Maffesoli M. Le regime nocturne de l’imaginaire postmoderne. URL: <http://www.lescahiers.eu/article/le-regime-nocturne-de-l-rsquo-imaginaire-postmoderne>

¹⁵ Eranos Tagung 2022: URL: <http://www.eranosfoundation.org/>

¹⁶ Association des amis de Gilbert Durand.

датор надала свій особняк на березі озера Маджоре в Швейцарії. У 1933 р. О. Фрьобе-Каптейн заснувала там конференції, до участі в яких залучились найвпливовіші вчені ХХ ст. У наступні роки вона зосередилася на подальшому збагаченні конференцій, які стали схожими на “ритуал”, “танець”, що розпочинався щороку заново, але завжди з різними “танцюристами”. Із середини 30-х років ХХ ст. О. Фрьобе-Каптейн подорожувала до європейських і американських бібліотек й створила багатий архів, який став дуже важливим для досліджень багатьох учених. Архів “Ераносу” нині є частиною колекції Інституту Варбурга (Лондонського університету).

“Еранос” об’єднав деяких з найвпливовіших вчених ХХ і ХХІ століть, серед яких К.Г. Юнг, М. Еліаде, А. Корбен, Ж. Дюран та інші. Це були психологи, історики, релігієзнавці, соціологи, етнологи, археологи, філософи, культурологи, фізики, математики, музикознавці та представники інших галузей науки і культури з різних країн. Ж. Дюран був членом Консультативної ради “Ераносу”.

Протягом тривалого часу “Еранос” був єдиним місцем для зібрання експертів і мирян, які надихалися різними культурними та духовними інтересами, не були обмежені галузями своєї спеціалізації. В “Ераносі” можна було вільно обговорювати результати своїх досліджень. Будучи єдиним європейським конференц-центром, який залишався активним під час Другої світової війни, “Еранос” зробив надзвичайний внесок у європейську інтелектуальну історію.

За матеріалами лекцій і обговорень видавалися щорічники товариства “Еранос”, зокрема, з 1933 р. до 2018 р. опубліковано 75 томів. Ж. Дюрану належить шістнадцять публікацій, що пов’язані з конференціями та виданнями “Ераносу”, які були опубліковані протягом 1964–1988 рр. На сайті Асоціації друзів Жільбера Дюрана їх повний бібліографічний опис наведено на сторінці “Конференції Ераносу”¹⁷.

Ми намагаємося описати життя Ж. Дюрана та витлумачити його. Попри те, що кількість історичних джерел і достовірних відомостей про його життя є обмеженою, нині залишилась велика спадщина його наукової творчості, через призму якої яскраво постає постать великого мислителя.

Найбільш повний перелік наукових публікацій Ж. Дюрана, складений дослідниками його наукової спадщини, розміщений на тематичній сторінці “Загальна бібліографія Ж. Дюрана” Асоціації друзів Жільбера Дюрана¹⁸. Це загальна бібліографія, яку систематизувала й узагальнила Чаоін Дюран-Сан. Перелік включає 391 публікацію, що вийшли у 1955–2017 рр. Ця загальна бібліографія розділена на розділи: “Твори Жільбера Дюрана”, “Твори про Жільбера Дюрана”, “Тези про Жільбера Дюрана” та “Індекс зображень Жільбера Дюрана”. У першому перелічуються хронологічно всі роботи та статті Ж. Дюрана, зокрема переклади його творів. У трьох інших розділах систематизовані твори, статті та тези про його творчість, а також його картини й малюнки, які ілюстрували книги або рецензії. За 1960–2013 рр. вийшло 75 книг Ж. Дюрана, зокрема, видання та перевидання різними мовами і у різних країнах головної праці вченого “Антропологічні структури уявного” (1960 р.), а також: “Символічне уявне”

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само.

(1964 р.), “Наука про людину і традиції” (1975 р.), “Міфічні постаті та обличчя твору: від міфокритики до міфаналізу” (1979 р.), “Душа тигра” (1981 р.), “Образотворче мистецтво і архетипи” (1989 р.), “Введення в міфологію” (1996 р.), “Структура Еранос І” (2003 р.), “Залишаючи ХХ ст.” (2010 р.) тощо. Праці Ж. Дюрана перекладені англійською, російською, німецькою, іспанською, португальською, польською, румунською, корейською та іншими мовами, а у 2021 р. – українською.

Великий мислитель помістив уявне в основу університетських досліджень і зробив нову міждисциплінарну методологію, що поєднує літературу, філософію, соціологію, антропологію, психологію, сприяє підвищенню міждисциплінарних і міжкультурних відносин. Він звертався до цього міждисциплінарного підходу, поєднував філософські дослідження з духовними дослідженнями. Його філософія сьогодні надихає не тільки вчених, книги Ж. Дюрана користуються великою популярністю у широкого кола читачів. Зокрема, запити на популярних платформах онлайн-торгівлі книговидавців показують високий рейтинг його книг всіма мовами.

Ж. Дюран помер 07.12.2012 р., у віці 91 рік. Він залишив після себе засновані університети, наукові журнали, численних послідовників свого наукового напрямку у всьому світі, своїх учнів і велику творчу спадщину.

У травні 2021 р. до сторіччя з дня народження Ж. Дюрана пройшла ціла низка заходів, зокрема, наукових конференцій, симпозіумів, колоквиумів і семінарів, в яких взяли участь науковці, студенти та численні поціновувачі творчості Ж. Дюрана з багатьох країн. Віддаючи дань поваги видатному французькому вченому, учасники заходів ділилися результатами досліджень та експериментів, новими знаннями про уяву й уявне, новими поглядами на дюранівські концепції, які зумовлені досягненнями, що відбулись у різних галузях науки через півсторіччя існування трансдисциплінарної глобальної концепції уявного Ж. Дюрана. Серед таких заходів були і українські наукові конференції та інші заходи, зокрема, до ювілею Ж. Дюрана було присвячено вихід у світ друком українською мовою його книги “Антропологічні структури уявного” [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження акцентує увагу на видатній персоналії соціологічної науки Ж. Дюрана. У статті знайшли висвітлення основні віхи біографії вченого, подано матеріал про його наукову діяльність, основні наукові праці та погляди, внесок у розвиток соціологічної науки, зокрема розробку концепції соціології уявного (соціології глибин).

У вітчизняному науково-інформаційному просторі зусиллями Української школи архетипіки здійснено ряд публікацій, присвячених дослідженню ідей Ж. Дюрана, перекладаються його праці. Ця робота здійснена в межах підготовки чергового заходу УША і є першою спробою бібліографічного дослідження життя видатного французького соціолога.

У сучасних умовах дюрандизм не перестає бути інноваційним, відкриває нові напрями розвитку як у традиційних галузях науки, так і в нових царинах знань. Зростаючий інтерес до творчості Ж. Дюрана підтверджує невичерпний потенціал дюранівських досліджень для усвідомлення цивілізаційних процесів, осмислення мінливого

сьогодення, аналізу соціальних проблем і пошуку відповідей на нинішні та майбутні виклики.

Великий вчений, людина енциклопедичної ерудиції, високої культури та духовності – саме таким постає в своїх творах філософ і герой Ж. Дюран, один з найвидатніших мислителів ХХ ст. Зворушливо і точно підтверджують цей висновок слова з його життєпису, складеного друзями: “Усе його життя свідчить про цю подвійну досконалість, інтелектуальну та людську”¹⁹.

Дослідження історичних передумов і генези поглядів Ж. Дюрана, популяризація його творчості є перспективним напрямом подальших досліджень автора.

Список використаних джерел

1. Lakhyzha M.I., Yehorycheva S.B. Understanding the creativity and use of Gilbert Durand’s methodology in scientific research of scientists of post-communist countries. *Public Management*. 2021. No. 1 (26). P. 85–101. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1\(26\)-85-101](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1(26)-85-101)
2. Маффесолі М. Час племен: занепад індивідуалізму у постмодерному суспільстві. Київ: Києво-Могилянська академія, 2018. 262 с.
3. Дюран Ж. Антропологічні структури уявного. Київ: Києво-Могилянська академія, 2021. 560 с.

Отримано 20.05.22 та оновлено 12.06.22

References

1. Lakhyzha, M.I., Yehorycheva, S.B. (2021). Understanding the creativity and use of Gilbert Durand’s methodology in scientific research of scientists of post-communist countries. *Public Management*, 1 (26), 85-101. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1\(26\)-85-101](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2021-1(26)-85-101)
2. Maffesoli, M. (2018). *The time of the Tribes: The Decline of Individualism in Mass Society*. Kyiv: National University of Kyiv-Mohyla Academy [in Ukrainian]
3. Durand, G. (2021). *The Anthropological Structures of the Imaginary*. Kyiv: National University of Kyiv-Mohyla Academy [in Ukrainian]

Received on 20.05.22 and updated on 12.06.22

---

¹⁹ Gilbert Durand (1921–2012).